

Motion till riksdagen 2020/21:3862

av Helena Vilhelmsson och Hannes Hervieu (båda C)

med anledning av prop. 2020/21:85 Utökade kontroll- och stödmöjligheter avseende skyddstillsynsdömda

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att övergripande utvärdera och se över brottspåföljden skyddstillsyn och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Centerpartiet välkomnar att regeringen nu lägger fram förslag om utökade kontroll- och stödmöjligheter av skyddstillsynsdömda. Alla nu föreslagna lagändringar är angelägna steg i rätt riktning.

Redan för tio år sedan framhöll de domare som då besvarade Brottsförebyggande rådets enkät om skyddstillsyn, att påföljden borde kunna förstärkas med elektronisk övervakning. Förslaget att använda elektronisk övervakning vid utdömd skyddstillsyn har alltså efterfrågats under lång tid.

Möjligheten att kunna kombinera skyddstillsynen med villkor om vistelseförbud är också en viktig åtgärd för att värna och öka brottsoffers trygghet. Att införa vistelseförbud inom ramen för påföljdssystemet är en del av det 34-punktsprogram mot gängkriminalitet som Centerpartiet varit med om att ta fram. Det är med stor tillfredsställelse vi nu ser att detta genomförs. Inte minst eftersom åtgärden inte bara har betydelse för att stävja gängkriminaliteten, utan framför allt har stor betydelse för brottsoffer utsatta för relationsvåld – kvinnor och barn – som i många fall lever under en mer långvarig hotbild. Möjligheten med vistelseförbud eller anvisningar beträffande vistelseplats, liksom elektronisk övervakning, ger också ett viktigt signalvärde. Det är förövaren som ska hindras, begränsas i sin framfart och få sitt liv kringskuret, inte brottsoffret. Samtidigt är det viktigaste hur åtgärden fungerar i praktiken. Därför bör det understrykas att de nya

förslagen ställer höga krav på ett verkningsfullt och skyndsamt agerande i de fall villkoren överträds.

Frågan om överträdelser och misskötsamhet väcker generellt sett frågor. Enligt siffror från år 2010 framgår att samtidigt som nästan en fjärdedel av de skyddstillsynsdömda anmäldes till övervakningsnämnden för misskötsamhet så var det bara 3 procent som fick påföljden undanröjd och ersatt med fängelse. Misskötsamheten hos skyddstillsynsdömda har sedan dess tyvärr ökat och blivit allvarligare. År 2018 misskötte 17 procent av de skyddstillsynsdömda sin påföljd i så hög grad att övervakningsnämnden anmälde fallen till Åklagarmyndigheten för en omprövning av påföljden. Samtidigt synes inte utvecklingen ha resulterat i att fler skyddstillsynspåföljder undanröjs och ersätts med fängelse. Trovärdigheten i påföljden har därmed i någon mån urholkats. Centerpartiet tycker att det är bra att Kriminalvården nu får möjlighet att fatta beslut om många av åtgärderna vid misskötsamhet. Ändringen kan förhoppningsvis snabba upp och förenkla processen. Frågan är dock om förändringen är tillräcklig för att stävja det ökade problemet med misskötsamhet. Att ha dömts till skyddstillsyn måste i högre grad uppfattas som en chans att förvalta, en möjlighet till frihet under ansvar. Misskötsamhet bör därför mer direkt och i större utsträckning än i dag få konsekvenser. Detta är en av alla de delar som behöver ses över när det gäller brottspåföljden skyddstillsyn.

Statistiken visar att 60 procent av de skyddstillsynsdömda återfaller i brott inom en treårsperiod. Uppmärksammade fall i media beskriver hur personer som dömts till skyddstillsyn fortsätter att begå brott under påföljdstiden. Personer dömda för exempelvis sexualbrott mot barn på nätet, har under tiden för avtjänande av en skyddstillsynspåföljd kunnat fortsätta sin brottsliga framfart hemma framför datorn. Andra har, trots att de dömts för flera känslomässigt kännbara brott mot andra människor, exempelvis personrån, övergrepp i rättssak och misshandel, fortsatt att återkommande dömas till skyddstillsyn. Granskningar visar också att många lekmanövervakare själva är dömda för brott.

Skyddstillsyn utgör ett alternativ till fängelse. Den som döms till skyddstillsyn har alltså begått ett brott vars straffvärde ligger på fängelsenivå. Det finns därmed förutsättning att döma den tilltalade till fängelse, men presumtionen mot fängelse, den s.k. ettårsregeln, eller andra särskilda skäl, medför att påföljden ändå stannar vid en icke frihetsberövande påföljd. Som skäl för att döma till skyddstillsyn anförs i lagtexten att det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet (BrB 30 kap. 9 § 1). I praktiken är skyddstillsyn dock endast utesluten som påföljd om *det helt saknas anledning att anta att en skyddstillsynspåföljd kan bidra till att den dömda avhåller sig från fortsatt brottslighet*, samt i de fall där straffvärdet/straffmättningsvärdet överstiger två års fängelse. Vidare är det bara i de fall en person gravt misskött sina förpliktelser till följd av en tidigare skyddstillsynsdom som domstolarna är tvungna att välja fängelse. Allt detta bör ses över. Det finns anledning för lagstiftaren att ta tillbaka initiativet och på ett tydligare sätt styra upp i vilka situationer skyddstillsyn bör komma i fråga. Fokus måste vara att skyddstillsynspåföljden i sig har potential att få den dömda i det enskilda fallet att avhålla sig från fortsatt brottslighet, inte att i varje fall eftersträva en icke frihetsberövande påföljd för brott på fängelsenivå. Det måste finnas en tydlig tanke i det enskilda fallet om att en mindre ingripande påföljd har en brottspreventiv funktion, inte att personer som begår brott vars straffvärde understiger ett års fängelse ska ges frihet att fortsätta att begå brott. Centerpartiet anser därför att det bör tillsättas en utredning med uppgift att genomgripande se över brottspåföljden skyddstillsyn. Som framgår av det ovan anförda

bör en sådan övergripande utredning också se över konsekvenserna när den skyddstillsynsdömde missköter sig.

De nu föreslagna lagändringarna är ett steg i rätt riktning, men behovet av att mer övergripande utvärdera och se över skyddstillsynspåföljden kvarstår.

Helena Vilhelmsson (C)

Hannes Hervieu (C)